

Forfatter: Laub, Hardenack Otto Conrad

Titel: BREV TIL: Martensen, Hans Lassen FRA: Laub, Hardenack Otto Conrad (1862-09-13)

Citation: Laub, Hardenack Otto Conrad: "BREV TIL: Martensen, Hans Lassen FRA: Laub, Hardenack Otto Conrad (1862-09-13)", i *Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (2. bind)*, Karl Schønbergs Forlag, s. 107. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002252230-002-shoot-L0022522300020031.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (2. bind)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Fra Laub til Martensen
Viborg, 13. September 1862

Kjære Biskop Martensen! Jeg maa herved bringe Dem en hjertelig Tak for Deres udførlige Meddelelse angaaende Trandberg og de bornholmske Forhold. — — — Hvad jeg har faaet at vide svarer ganske til den Forestilling, jeg selv havde dannet mig herom; men der er stor Forskjel paa at forestille sig et Liv og en Bevægelse, og saa at see det, om end kun igjennem en Andens Skildring, især naar denne har været saaledes med deri, som De har. Og saa bliver endnu endda den store Forskjel tilbage paa at modtage en saadan Meddelelse, og at have selv oplevet dette Meddeelte. Lad mig strax sige s. 108 Dem, kjære Biskop Martensen, at jeg, efter have læst Deres Brev, var inderlig glad over, at det ikke var mig, der skulde gjøre Dem Rede for, hvorledes jeg var kommen igjennem saadanne Forhold. Skulde jeg blive kaldet til en saadan Gjerning som den, De her har havt, saa vilde jeg gaae i Tillid til, at han, som sendte mig, ikke vilde lade mig staae ene; men jeg vilde dog gaae med stor Ængstelse. At det har været Dem en interessant Visitats, det kan jeg forstaae, og at De har havt stor Glæde af den, det fremgaaer af Alt, hvad De fortæller; men det maa dog tillige have været en meget anstrengende Visitats, saaledes at blive ved Dag efter Dag, i Præstegaardene saavel som i Kirkerne — og det udentvilt i lang Tid —; om jeg end fra først af havde været paa det Rene med, hvorledes jeg skulde stille mig, saa vilde jeg dog have frygtet alene for de legemlige Kræfter; dog, hvem Herren vil bruge i sin Tjeneste, dem styrker han jo i enhver Henseende: „Frygter ikke for dem, som ihjelslaae Legemet!“ og: „Frygter ikke for, hvad eller hvorledes I skulle tale!“ disse to Ord skulle jo følges ad; gid ogsaa jeg maa erfare deres Kraft for min Deel! — Jeg vilde endnu savne Meget i Deres Meddelelse, dersom det var muligt at give Sligt i Breve. Jeg vilde vide, „hvad og hvorledes“ De har talt i Kirkerne; thi det forekommer mig svært under saadanne Forhold at finde det Rette, det, som netop nu skal siges, og at skaffe det den rette Indgang, ikke at lade Noget blive ude, som skal med, og ikke at give det en skjævt Stilling, ikke at give efter for, hvad der skal modstaaes, og ikke heller at stille sig eensidigt imod det, der ogsaa har sin Berettigelse, — at holde Alt i den rette Ligevægt. Men jeg veed, at De hertil har faaet en ualmindelig Gave; og hvad det er for s. 109 en Glæde, naar man her er paa det Rene, da at staae frem denned i en stor Forsamling, derom har jeg dog lidt Erfaring. Men jeg troer, jeg vilde endnu hellere have ønsket at høre paa Deres Samtaler med Bønderne, naar de kom med deres Andragender om Kirkernes Benyttelse. Jeg mener vel, at jeg er for fast i min Overbeviisning om Nødvendigheden af en organisk Virksomhed i Kirken (og var det ogsaa, inden den sidste Landemodessag gav mig saa megen Anledning til at tænke herover), til at jeg havde kunnet vakle; men det vilde dog have været mig meget svært at gjøre mig forstaaelig for dem, hvis hele Betragtningssmaaede dog gik ud fra et lige modsat Standpunkt, og hvis Dannelse, om de end vare nok saa velvillige, maatte gjøre dem det meget svært at forstaae mig, — og det uagtet jeg i 20 Aar har været Præst for Bønder og er opvoxet iblandt dem, og heri har saa Meget forud for Dem. Og en simpel Afviisning vilde dog her have kunnet gjøre, at Deres Reise for en stor Deel var bleven uden Virkning. Nu tør det Bedste haabes. Hvad der er skeet ved denne Bevægelse, maa jo ogsaa efter Deres Mening, som det nu staaer, ansees væsentlig som en Begyndelse til noget Godt. Et Liv er vakt; de Præster, hvem Sagen ligger paa Hjertet, maae nu have Leilighed til at tage alvorligere fat. Der er naturligviis Andre, hvem det Hele kun generer. Men ogsaa de Præster, som ville udrette Noget, ville ikke have nogen let Stilling, især naar den Støtte, som de i nogle Uger have havt i deres Biskop, nu er borte, eller dog ikke saaledes nærværende; thi det kan dog vel ikke feile, at Stillingen er lidt anderledes, naar Præsten staaer ene ligeoverfor Bevægelsen, end naar De staaer og taler i Kirken. Jeg kan dog ikke tænke mig s. 110 Andet, end at der, selv om man ikke vil skille sig fra Præsten og Folkekirken, dog maa være en mere eller mindre bevidst Opposition paa Grund af den stærke Vægt, som lægges paa Opvækkelsen. Der er vel ingen Tvivl om, at Tr. har en ualmindelig Begavelse i denne Retning, og forsaaavidt vel kan beraabe sig paa et guddommeligt Kald. Dette maae endnu mere hans Tilhængere gjøre; de kunne jo i denne Henseende ikke lade de andre Præster gjælde lige med ham, og saa ligger det saa nær slet ikke at ville lade dem gjælde for Noget, eller ikke for Andet end for dem, hvem man maa lade raade i Kirkerne, forvalte Sacramenterne osv., fordi de ere beskikkede dertil — vel af Øvrigheden, men af Grunde, som man ikke kan respectere, altsaa i Grunden uden Ret. Og hvorfor maa da Tr. ikke indtage denne Plads, da dog Vorherre har sendt ham? Det er udannede Bønder, med hvem man her har at gjøre, men ogsaa af dannede Mennesker kan man høre det Samme. Naar det religiøse Liv vaagner med Magt efter en lang Dvale, saa bliver det saaledes for en Tid eneraadigt, at alt Andet i Verden, naar det ikke hører til de nødvendige Betingelser for at være her (Mark, Kjøbmandskab, Hustru — vil man ikke slippe), bliver, om ikke syndigt, saa dog unødvendigt, og saaledes i Grunden uberettiget. For en saadan Betragtningssmaaede kan det hele Liv her i Verden ikke faae anden Betydning end at være Opvækkelse; og de Præster, som skulle være andet end Opvækkelsespræster (og maaskee tillige mindre end det var ønskeligt formaae ogsaa at være dette), hvad skal man gjøre med dem? At De, kjære Biskop Martensen, har talt imod denne Betragtningssmaaede, og saaledes, at De er bleven forstaaet, det er jeg vis paa. Gid De kun ogsaa s. 111 fremdeles maatte kunne blive i Forbindelse med de Mennesker, paa hvem De har gjort Indtryk, ikke blot med Præsterne, men ogsaa med Menighederne! Saadanne trykte Sendebreve, som jeg, efter nogle andre Biskoppers Exempel, undertiden har sendt ud, have under almindelige Forhold ikke stor Betydning. Jeg havde holdt op hermed, naar jeg ikke udtrykkelig var bleven anmodet om at blive ved; jeg har mærket, at det har en egen Betydning for Beboerne, især de lavere stillede, naar de have seet Biskoppen i deres Kirke, da at faae en saadan Hilsen fra ham, hvormed de vide, at han har tænkt paa dem. Og naar nu Biskopperne have noget ganske Særegent at forhandle med dem, Noget, hvormed de have talt sammen i Timer, da de vare grebne af den Overbeviisning, at det, hvormed der handledes, var baade et stort

og et fælleds Anliggende, og at den, der talte, burde høres, — mon saa ikke et saadant „Hyrdebrev“ (om man end ikke holder af at bruge denne Benævnelse ved enhver Leilighed, — her vilde den være paa rette Sted), mon det ikke vilde gjøre sin Virkning? Dog — jeg burde afholde mig fra at give Dem Raad. — Og nu Tr. selv! naar han har lovet at blive paa den evangelisklutherske Grund, mon han saa dermed ogsaa har meent et vilde opgive den uevangeliske, eensidige Vægt paa Opvækkelsen, og dermed tillige at ville forandre sin Mening om de Præster, der ikke ere som han? I saa Fald kunde han endnu indordne sig, uden at opgive (foreløbig) sit særegne Kald, og kunde virke til Velsignelse og ikke til Forstyrrelse, hvor han nu er, eller paa andre Steder; thi paa mange Steder trænges der til Opvækkelse. Gid det maatte skee! gid han, om end ikke strax, kunde komme til Ro i en Menighed, som han vilde ansee som s. 112sin særlig, og nøies med herfra at virke opvækkende ud i videre Kredse! Ogsaa jeg har engang havt megen Godhed for ham, og glemmer aldrig det første Indtryk, han gjorde paa mig, som Een, der var sig bevidst at have et Kald. Er det en Lov for Livet, at det ikke kan udvikle sig uden igjennem Momenter, som ville gjøre sig ene gjældende, og derfor maae komme i Strid? Ja, det er Syndens Lov; og dette trænger udentvivl Tr. til at forstaae dybere, at under denne Lov staae ikke blot hans Tilhørere og de andre Præster, men ogsaa han selv og hans hele Virksomhed, da vilde han og den komme i Ydmyghed ind under Naaden. — — —

Om 8 Dage begynder jeg min sidste Visitats for iaar. Endnu engang Tak for Deres indholdsrige Brev!

Deres O. Laub.